

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

Kommissie van redactie:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Soest; Ds. H. van Leeuwen, Elburg; Ds. D. Slagboom, Barendrecht; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; J. van Heteren, Sliedrecht-Centrum en Joh. van der Lee, Alphen aan den Rijn.

Redactie:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
Meerkerk. Telefoon 01837 - 357

Administratie:

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn, telef. 01720-73814, postrekening 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn. Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Ver. Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,20 per mm. Bij kon-
trakt korting.

VERZOENING EN BEHOUDENIS

Want indien wij, vijanden zijnde, met God verzoend zijn door de dood Zijns Zoons, veel meer zullen wij, verzoend zijnde, behouden worden door Zijn leven.

Rom. 5 : 10.

Door U, door U alleen om het eeuwig welbehagen! Dit is de roemtaal van Gods kerk de eeuwen door. Want was er geen Middelaar, dan was zalig worden geheel uitgesloten. Immers wie is men niet voor Gods aangezicht. Wie zichzelf kent moet belijden een goddeloze, een zondaar, een vijand te zijn. Deze woorden worden ook door de apostel Paulus gebruikt om te tekenen de natuurstaat van de mens. Aan deze werkelijkheid wordt de kerk des Heeren door hem herinnerd. Wij waren in onze natuurstaat goddelozen, zondaren, vijanden. In de tekst wordt het laatste woord onderstreept. De vijandschap tegenover God kwam openbaar in het zondigen tegen God. In het niet onderwerpen aan Zijn wil en wet. In het zondigen met gedachten, woorden en werken. In het niet willen opgeven van het zondigen. In het tegenstaan van Zijn liefde. In het niet luisteren naar Zijn Woord. In het zich niet willen vernederen voor Hem. In het verwerpen en verachten van Zijn Zoon. In de haat tegen de Gekruisigde Christus. Nu wijst de apostel echter nog op een andere zaak. De uitdrukking „vijanden” kan ook zo verklaard worden: „door God als vijand beschouwd worden en behandeld worden”. Ook dit is een schriftuurlijke gedachte. Wij staan in onze natuurstaat vijandig tegenover God, maar ook God staat vijandig tegenover ons. Wij zijn voorwerpen van Gods toorn. Hij kan met ons geen gemeenschap hebben, omdat de zonde in ons woont. Hij moet met Zijn toorn over ons komen. Hij moet ons overgeven aan het eeuwig verderf. Maar is God dan niet barmhartig? Inderdaad is Hij dit. Hij overlaadt ons dagelijks met Zijn gunstbewijzen. Hij laat aan de zondaren, in wier hart de vijandschap woont, het Evangelie prediken. Hij roept, nodigt, lokt keer op keer. Zijn liefde ten opzichte van gevallen mensen openbaart Hij in de zending van Zijn Zoon. Echter door de deugd van Zijn barmhartigheid wordt de deugd van Zijn rechtvaardigheid niet te niet gedaan. Hij handhaaft deze deugd. In ons leerboek wordt op de vraag: „Is dan God ook niet barmhartig?” terecht geantwoord: „God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig; daarom zo eist zijn gerechtigheid, dat de zonde, welke tegen de allerhoogste majesteit Gods gedaan is, ook met de hoogste, dat is met de eeuwige straf aan lichaam en ziel gestraft wordt”.

Wie nu bewerkt wordt door Gods Geest, beaamt dit van harte. Verstaan wordt, dat God van Zijn recht geen afstand kan doen. Beleden wordt, dat men naar het rechtvaardig oordeel Gods de tijdelijke en eeuwige straf verdiend heeft. Een wonder wordt het voor het hart, dat die straf zich nog niet voltrokken heeft. Wie met God te doen krijgt, leert buigen voor de rechtvaardigheid Gods. Belijdt uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig. Nu voltrekt zich in het leven van deze belijder het wonder. Het wonder Gods. Men wordt met God verzoend. Levensverandering heeft plaatsgegrepen in het uur van weder-

geboorte. Vanaf dat uur werd de innerlijke vijandschap tegenover God gebroken. Er ontstond een betrekking op God. Naar voren kwam de droefheid naar God om God. Men kreeg liefde tot God. Tot Zijn Woord, Zijn wet en dag. Men verkreeg goedertieren gedachten van Hem. Echter die gedachten waren niet blijvend.

Men zag zijn schuld en zonde. Men verstond in een onverzoonde staat te leven. En zichzelf met God te verzoenen bleek een onmogelijkheid te zijn. Alle pogingen daartoe faalden. Het recht van God eiste betaling. Voor dat recht van God werd gewillig gebogen. Men aanvaardde het verloren te moeten gaan, maar men ging niet verloren. Men werd verzoend met God. De gezindheid van God is veranderd. Hij toont niet meer. Hij straft niet meer. Hij spreekt van verzoening. Van vrede. Van aanneming tot kinderen. Men beleefde, dat het vlak is tussen God en het hart. Op deze rijke heilszaak wijst de apostel. Aan deze zaak herinnert Hij. Maar ook bepaalt Hij Gods kerk, waardoor de verzoening met God heeft plaatsgevonden: „Door de dood Zijns Zoon”. Hij is gestorven. Hij is gedood. Hij is de dood ingegaan en Zijn dood was een offer. Hij heeft zichzelf geofferd voor de zonden. Door Zijn dood heeft Hij betaald voor de zonden. Hij heeft voldaan aan het recht van God. Door Zijn dood is de hitte van Gods gramschap geblust. Door Hem is God nu een verzoend God. Dit predikt het Evangelie. Dit wordt verstaan door Gods Geest. Dit wordt geloofd door het hart. In aanbidding en verwondering buigt men zich neer aan Gods genadetroon. Openlijk wordt beleden: ik had naar recht de dood verdiend, maar nu mag ik leven, leven in een verzoende staat. God is met mij verzoend en dat door de dood van Zijn Zoon”. Maar nu er is nog meer. Er is ook sprake van het behouden worden door Zijn leven. Wanneer de apostel het heeft over „Zijn leven”, dan staat hem voor de aandacht de levende Zoon. Als Zoon is Hij de dood ingegaan, maar ook als Zoon is Hij opgestaan. Hij leeft nu in alle eeuwigheid. Zijn dood bracht de verzoening met God tot stand en Zijn opstanding, Zijn leven waarborgt de behoudenis. De behoudenis van de toorn Gods. Welk een rijke troost is dit. Immers wie de verzoening met God kent, bevindt zich nog in dit leven. Het leven met zijn verzoeken en verleidingen. In eigen leven ontdekt men ook ontzettend veel. Dagelijks wordt er gezondigd. Er is sprake van de zonde van bedrijf en nalatigheid. Men verstaat dat adeldom verplicht, maar het leven is een stuk levenstekort. Ziende op zichzelf, wie men is voor de Heere en wie men niet is voor de Heere, moet van harte beleden worden alsnog de toorn van God verdiend te hebben. Inzichzelf heeft men geen bestaansgrond voor God. Maar nu is dit de troost, dat de Zoon getrouw blijft. Hij treedt steeds met Zijn voorbeding tussenbeide bij de Vader. Hij bidt voor een schuldig volk. Hij bidt om het voortdurend aanzien des Heeren in Zijn werk. Die voorbede blijft van kracht. Vandaar dat men niet zal omkomen. In dit leven ondervindt men steeds, dat God een goedertieren, genadig God is. Zijn liefde wordt gevoeld. Zijn nabijheid bemerkt. De verzoening met Hem wordt keer op keer verzegeld. Hij troost en

VAN DE ADMINISTRATIE

Ook wij ontvingen met veel dankbaarheid enkele giften voor de extra uitgaven waarover Ds. Blom geschreven heeft f 150,- met bijschrift voor extra porto in verband met het toezenden van verschillende no's, bijbladen en extra uitgaven. 2 x f 25,- ook voor de extra uitgaven. Voorts ontvingen wij aan giften 2 x f 25,-; 40,- met bijschrift excuus voor late betaling. Via Ds. Blom 10,- van Wed. V. te N. en 25,- (al voor enige maanden geleden ontvangen doch door abuis nog niet verantwoord), aan overbetalingen 14,- alles te saam f 339,-. Ook mochten wij weer 18 nieuwe abonnees noteren; allen die hieraan hebben medegewerkt onze hartelijke dank.

Tot onze spijt moeten wij constateren dat nog ca. 100 abonnees de 8ste jaargang 1973 nog niet hebben betaald. In de maand november geven wij nog gaarne gelegenheid, anders zal een kwitantie per P.T.T. worden aangeboden van f 12,- (f 2,- voor de extra onkosten). Spaar mij de moeite die daaraan verbonden is, en U extra onkosten geeft. Wij blijven uitzien. Adm. „Bewaar het Pand”, Kwartelstraat 74, Alphen a. d. Rijn. Giro 70 43 50.

v. d. L.

sterkt. In het stervensuur is God nabij. Ook in dat uur wordt ondervonden: „Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd en Uw muren zijn steeds voor Mij. Ik zal niet op U toornen noch schelden”. Men gaat in in het eeuwige leven. En op de grote dag, de dag des Heeren, de dag van Gods toorn, de dag van Gods wraak zal geen vrees het hart vervullen. Men zal eeuwig voor God staan. Hem dag en nacht dienen in Zijn tempel. Wie met God verzoend is, zal behouden worden. En dat alleen door Hem, namelijk Gods Zoon, om het eeuwig welbehagen. Men wordt zalig omdat de Zoon de zaligheid verdiend heeft. Men wordt zalig omdat God het gewild heeft. Die zekerheid troost in het strijdperk van het leven.

In Christus is men rechtvaardig voor God en dat voor eeuwig. Staat U naar de beleving, de kennis van deze heilszaak? Wie staat naar de vrucht van Zijn dood en opstanding, zal die vrucht, uit genade, ontvangen. Door Zijn vrucht zult U niet sterven, zult U in het gericht Gods niet omkomen, maar leven. Dit ligt vast in het evangelie Gods. Het ligt vast in het verbond Gods, vandaar dat in en door de Zoon, door Zijn dood en Zijn leven van kracht blijft het heilswoord Gods: „bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijne goedertierenheid zal van u niet wijken en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer”. Op grond nu van deze heilszaak kan gezongen worden:

't Is trouw, al wat Hij ooit beval;
Het staat op recht en waarheid pal,
Als op onwrikb're steunpilaren;
Hij is het, die verlossing zond
Aan al Zijn volk; Hij zal 't verbond
Met hen in eeuwigheid bewaren.

M. C. Tanis.

Besprekingen van de Heilige Oorlog

53.

Krachtig heeft de consciëntie als Gods stedehouderes gesproken tot bevestiging van de waarheid die Vreze Gods kwam uit te dragen in Mensziel. Als leraar kwam het geweten het kwade met heilige autoriteit te bestraffen en het goede aan te prijzen. De stad kwam in de eerste plaats haar plicht te verzuimen door haar roeping, waartoe zij geroepen was, niet te vervullen.

Maar toen zij van deze liepe ontroering een weinig bedaard waren en allen eendrachtig geloofden dat de woorden van Vreze Gods de waarheid waren, kwam men tot het besluit handelend op te treden.

Allen die de vreze Gods waren toegedaan keerden zich tegen de verleider Vleselijke Gerustheid. 't Is waar, onder zijn invloed kwamen wij het rechte spoor te verlaten en onze beminde Vorst te krenken. Door de ware rust des geloofs die in de Heere is, uit het oog te verliezen, kreeg de vleselijke gerustheid die zich in alles godsdienstig voordeed, ingang. En zo werd het door ons verzuimd het kostelijke van het snode te onderscheiden, tot grote schade van de levendige werkzaamheden des geloofs.

Toen deze zaken met gevoel van smart in de stad besproken werden, was dat niet om aan te horen voor de trotse heer Vleselijke Gerustheid. Zonder iets te zeggen, want hij bemerkte heel goed dat hij in al zijn doen doorzien en veroordeeld werd, verdween deze verleider in een stil vertrek.

Bij deze gelegenheid woog het woord van hun Vorst zeer zwaar op het hart, waarmee Hij hen bevolen had zich te wachten van de valse profeten, die zouden opstaan om de stad Mensziel te verleiden en te bedriegen.

Hadden wij maar naar dat woord, naar dat waarschuwend woord geluisterd, dan had de vleselijke gerustheid, die uit ons verdorven bestaan is opgekomen, nooit die macht over ons verkregen. Hoe is het mogelijk, want in aard en doen is die diabolistische geest toch goed te onderscheiden van de Geest van Christus.

Gedacht vanuit de beminnelijkheid van Vorst Immanuël en vanuit de liefde ons bewezen, is het niet mogelijk te vervallen in de greep van Vleselijke Gerustheid. Het geloof dat door de liefde werkt is daarmee niet te verenigen, is er zelfs geheel afkerig van. Door te worstelen in de liefde van Christus wordt het geestelijk kennen van die liefde in haar breedte en lengte, diepte en hoogte, met steeds meer graagte gezocht. Om zo met steeds meer klaarheid de liefde van Christus te bekennen, die de kennis van een godsdienstige beschouwing te boven gaat, want daarin wordt de kracht van de liefde gemist. En door deze onderscheiding uit het oog te verliezen kwam Mensziel met een godsdienstige beschouwing te vervallen in een vleselijke gerustheid. Och nee, dat doet men niet opzettelijk, 't gaat gewoonlijk geheel geruisloos. Men laat zich bedwelmen en dat doet ons dan komen tot een bepaalde inzinking. Niets werkt de verachting van het genadeleven gemakkelijker in de hand dan dat.

Nu Mensziel door het spreken van Vreze Gods en het getuigenis van het geweten weerklank bekwam in het gemis van de eerste liefde, werd Vleselijke Gerustheid gegrepen en veroordeeld om in het vertrek waarin hij gevonden werd prijsgegeven te worden aan het vuur, want hij is door en door diabolistisch van aard. Achter zijn godsdienstig gewaad en gepraat wist hij zijn vijandschap tegen het leven der genade te verbergen, om zo op een bedriegelijke wijze ingang te bekomen in het hart van Mensziel.

Maar met de veroordeling van Vleselijke Gerustheid was de zaak bij lange na nog niet in orde, en dat werd door Mensziel ingezien en ter harte genomen. Uit liefde tot de beminde Vorst Immanuël begon de stad Hem te zoeken, maar ach! zij vonden Hem niet. Ja, door Hem te verlaten kwam Hij ons te verlaten. Hiermee werden de woorden van Vreze Gods met des te meer kracht voor hen bevestigd, zodat zij zeer moeilijk en ontevreden op zichzelf werden en dat vanwege de smart en smaad die zij met de blijken en bewijzen van hun liefdeloosheid de Vorst hadden aangedaan.

Maar gelukkig beginnen de burgers vanuit dat gemis, daar het steeds meer werd een levend gemis, met elkander te spreken. Een ieder sprak het mét beslissing des harten uit: „Het is mijn schuld dat ik de zegeningen van de Vorst moet missen, dat ik Zijn stem niet hoor, Zijn aangezicht niet zie en Zijn liefde en vrede niet smaak. Daar werd niet één woord tot verontschuldiging gesproken. Vanuit dat gemis spraken de burgers met droefheid naar Hem van hart tot hart.

Toen werden de burgers het eens om naar de heer Secretaris de grote en opperste Leraar van de stad Mensziel te gaan, om zo van Hem in deze droeve zaak iets te weten te komen. Want Hij was de Ziener en kon zeggen waar Imma-

nuël was en hoe zij een request moesten opstel-

Maar ach, en 't is te begrijpen, de heer Secretaris wilde hen niet ontvangen, noch in deze omstandigheden een samenkomst met hen hebben. Ook wilde Hij hen niet toelaten tot Zijn koninklijke verblijfplaats te naderen, noch Zelf tot hen uitkomen om Zijn aangezicht te tonen of enige kennis met hen te houden.

Dit was, en het zal wel duidelijk zijn, een donkere dag voor Mensziel. Een dag van verschrikking en onweder. Het is geen geringe zaak de Heilige Geest smart en smaad aan te doen. Te meer daar men in alles zo afhankelijk is van Zijn licht en leiding, werk en kracht.

In de verschrikking van deze verlatenheid werd het steeds meer gevoeld en beseft dat zij nooit en nog eens nooit hadden moeten luisteren naar het gezelschap en de toespraak van Vleselijke Gerustheid. En dat te meer daar zij vanuit de mond van Getrouwe zo ernstig gewaarschuwd waren. Onze lichtvaardigheid in dat vleselijk handelen kan nooit genoeg beweend worden, want de liefde ons bewezen door Koning El-Schaddai in het zenden van Zijn enige en geliefde Zoon hebben wij daarin verloochend. Gedurig kwamen de burgers in al deze overdenkingen zich terug te trekken in de eenzaamheid om hun smart over al dit kwaad uit te wenen. Werkelijk deze droefheid had meer diepgang dan in hun eerste bekering door te zondigen tegen de liefde hun in woord en daad bewezen. Als vanzelf kwam Vreze Gods in deze droefheid weer tot aanzien bij het volk, zodat zij Hem kwamen te zien als een profeet. Door te redeneren met een blote beschouwing weet men heel veel goed te praten om zo de godsdienst van Vleselijke Gerustheid voor de hoogste levenswijsheid te begroeten. Maar de Vreze Gods wijst op de roerselen en neigingen van ons verdorven bestaan, om ons daarin te verfoeien voor het aangezicht van de Heere tot bekering.

Nijkerk.

R. Kok.

Naar de katechisatie

144

De Wet des Heeren

Het vierde gebod (3)

In verband met een hartelijk schrijven, dat wij van een lezeres van ons blad ontvingen over hetgeen we behandeld hebben over de ceremoniële en burgerlijke wetten, willen we nog even op dit punt terugkomen.

Deze zr. vraagt over een moeilijkheid, waarmee zij zit. En wel deze. We hebben opgemerkt, dat de ceremoniële wetten thans geen **NORMATIEVE** waarde meer hebben, d.w.z. om ze nog te onderhouden. Zij brengt dit in verband met het lopen van vrouwen in broekpakken en de jongens met lang haar en armbandjes enz. En begrijpelijk stoot zij zich daaraan. Zij wijst dan op Deut. 25 : 5, waar we lezen: „Het kleed eens mans zal niet zijn aan een vrouw, en een man zal geen vrouwenkleed aantrekken; want al wie zulks doet, is den Heere uwen God een gruwel.” Maar dan antwoordt men haar, dat deze schaduwachtige wetten voor ons niet meer gelden. En wat moest zij nu hierop antwoorden? Tot zover onze lezeres en vraagster.

Heel gaarne willen we hierover nadere opheldering trachten te geven. En we hopen, dat het tot nut mag zijn voor haar en vele anderen.

Nu is het waar, dat wij de schaduwachtige wetten over het geheel genomen, niet meer behoeven te onderhouden, daar zij door Christus vervuld zijn. Dierenoffers, priesterdiensten als in de tempel, reinigingen enz. zijn niet meer als zodanig nodig. De Hebreeërbrief verklaart dit duidelijk. Onderhouding daarvan zou een verloochening betekenen van Christus' volkomen en enige Offerande en van heel Zijn Middelaarswerk. In Art. 25 van onze Ned. Gel. Bel. lezen we: „Wij geloven, dat de ceremoniën en figuren der Wet opgehouden hebben met de komst van Christus en dat alle schaduwen een einde hebben genomen; also dat het gebruik daarvan onder de Christenen weggenomen moet worden.” Maar, hebben deze wetten nu heel geen betekenis meer voor ons? Konden zij niet beter in de Bijbel zijn weggelaten? En dan zeggen wij: neen, niet. En waarom niet? Wel, omdat we dienen te onderscheiden, dat er in deze

niële wetten **VOORBIJGAANDE** vormen zijn, zoals de genoemde dierenoffers en reinigingen, maar ook **BLIJVENDE** elementen en beginselen

en deze moeten grondslag blijven voor de dienst des Heeren in de Nieuwe bedeling, zoals o.m. zaken als „heiligheid”, „offers” als „levende dankoffers” uit een gebroken en verslagen hart, „gemeenschap”, „toewijding des harten” enz. Ook dienen ceremoniële wetten grondslag te zijn voor het maatschappelijke en staatkundige leven.

Bovendien mogen deze wetten niet uit de Bijbel geschrapt worden, al zijn zij vervuld door Christus, omdat in al die wetten en in heel het Oude Testament al het werk van **CHRISTUS' Middelaarsverdienste** ligt verklaard. En wie „geestelijke ogen” mag krijgen, zal dit zeker gaan zien.

Om nu nog even terug te komen op die moderne levensstijl, zoals het dragen van mannenkleding door vrouwen en meisjes en 't haar der vrouwen door mannen en jongens, waaraan de schrijfster zich zeer stoot en velen met haar, kunnen we dus wijzen op het zo even genoemde, dat de ceremoniële wetten ook **BLIJVENDE** beginselen hebben. We willen in dit verband verwijzen naar de voortreffelijke „open brief” van de hand van de heer P. Kuijt, voormalig directeur van de kweekschool „De Driestar” te Gouda, waarin schrijver op duidelijke en tactische wijze uiteenzet de **ACHTERGRONDEN** van deze hedendaagse verschijnselen met betrekking tot haardracht, kleding e.d. Het is de moeite waard, dat deze brief door allen, ja, door alle jonge mensen wordt gelezen en... onder de zegen des Heeren worde verstaan en tot zegen gesteld! Deze brief is te verkrijgen bij de „Driestar” te Gouda. Wij hopen met deze enkele opmerkingen onze brieven-schrijfster enigszins te hebben geholpen. Zo er nog vragen over zijn gebleven, vernemen wij zulks gaarne.

v. L.

DE SCHEPPING DER SOORTEN

Ik ontving nog de volgende bedragen tot dekking van de kosten van het bijvoegen van een overdruk van een artikel van Dr. J. H. v. d. Horst uit Tot Vrijheid geroepen: f 5,- van P. te D., f 10,- van R. te R., van E. te Z., van S. te H. en van A. te NP., f 20,- van L. te G. en f 25,- van E. te D. samen f 90,-. Uit het bericht van de Administratie blijkt, dat ook daar bijdragen zijn ontvangen.

Met wat reeds in het vorige nummer verantwoord is zijn de bijzondere kosten gedekt. Wat er over is vloeit in de kas van „Bewaar het Pand” en komt de uitgave van ons blad ten goede. Hartelijk dank aan allen, die spontaan een bedrag hebben overgemaakt. Daar blijkt opnieuw uit, dat onze abonnees het blad weten te waarderen en samen aan de financiële verplichtingen willen voldoen.

Toch nog een enkele opmerking. N. te N., die een gift zond, al in het vorige nummer vermeld, schreef: „Mocht ons blad ertoe bijdragen om voor verder verval in onze kerken gespaard te worden en er door velen een terugkeer (door Gods Geest) komen! Erg jammer, dat verschillende (zo niet velen) hun minimum abonnementsgeld niet eens betaalden.” Blijkens het bericht van de Administratie zijn dat er nog ongeveer 100. Van hen samen mogen we dus nog ongeveer duizend gulden verwachten. De administrateur wacht. Laat het niet vergeefs zijn.

B.

Genesis 2 en 3

18

Na de paragraaf over de zonde en haar gevolgen volgt een paragraaf met het opschrift **De cherubs**.

Prof. Oosterhoff begint aldus: „De cherubs, die de weg naar de boom des levens moesten bewaken tegen de mens, waren voor de Israëliet geen onbekende figuren. Ze worden dan ook in Gen. 3 : 24 zonder enige nadere aanduiding genoemd. De Israëliet wist wat hij er bij denken moest.

Voor ons is dat een wat moeilijker zaak. Wel worden de cherubs in het O.T. herhaaldelijk genoemd, maar we krijgen er geen éénvormige voorstelling van. Toch kunnen we wel een indruk krijgen van wat wij onder de cherubs moeten verstaan.”

De schrijver wijst op Ps. 18 : 11 en op Ps. 104 : 3 en zegt dan: „Maar men kan zich afvragen of de cherubfiguur is ontleend aan het beeld van de onweerswolken of dat de onweerswolken ver-

geleken worden bij het beeld van de cherub. En dan denk ik het liefst aan het laatste. De cherub vertoont waar wij hem tegenkomen weinig van een onweerswolk. Wel komt de cherub voor als de drager van God of van de troon van God en zo kan de onweerswolk, waarop God voor het oog van de dichter kwam aanrijden, bij een cherub vergeleken worden. God kwam op een onweerswolk als op een cherub aangereden." Prof. Oosterhoff spreekt vervolgens over het roepingsvisioen (Ez. 1) en het tempelvisioen (Ez. 10) van de profeet Ezechiël en concludeert: „Duidelijk zijn bij Ezechiël de cherubs dragers van de troon van God en van zijn heerlijkheid."

Daarna gaat de schrijver na wat we in de Schrift lezen over de cherubs in verband met de ark, die in de tabernakel en later in de tempel van Salomo stond, en zegt dan: „Ook hier moeten dus de cherubs als de dragers van de troon van God worden beschouwd. Niet de ark was de troon van God, maar de troon van God werd gedacht boven de vleugels van de cherubs. Dat komt ook overeen met 1 Kron. 28:18, waar de cherubs een „wagen" worden genoemd. Dat doet ook weer denken aan Ps. 18:11, waar gezegd wordt, dat God reed op een cherub. We moeten denken aan een soort troonwagen. Ook de cherubs bij Ezechiël doen denken aan een troonwagen. Want naast elke cherub was een rad.

Dit is misschien een reden om onze voorstelling inzake de ark in de tabernakel van Mozes te herzien."

De schrijver wijst op verschillende teksten en zegt dan: „Hoe het zij, zowel in de tabernakel als in de tempel werd de ark bedekt of overschaduwd door de vleugels van de cherubs. God werd dan tronend boven de cherubs of de vleugels van de cherubs gedacht. Zowel in de tabernakel als in de tempel werden de cherubs als de dragers van God of van de troon van God gedacht. Dus precies als in de visioenen van Ezechiël.

Prof. Oosterhoff gaat nog verschillende plaatsen in de Schrift na, waarin sprake is van cherubs en schrijft dan: „Want zover wij kunnen nagaan hebben de cherubs in de Schrift tweërlei functie. De eerste is die van dragers te zijn van de troon van God. Maar zij hebben ook een bewakende en afwerende functie. Die hebben ze duidelijk in het paradijsverhaal. Daar dienen de cherubs om de weg naar de boom des levens te bewaken en de mens daarvan af te houden." Vervolgens laat de schrijver zien, dat de cherubfiguur ook buiten Israël voorkwam en dan zegt hij: „Zij bewaakten in het verre noorden het heilige goud. De cherub was in heel het oude oosten een bekende figuur.

God heeft zich in zijn openbaring aan Israël aangesloten bij de voorstellingswereld van de oude Semiet. De cherubs in tabernakel en tempel waren geen figuren, die buiten Israël onbekend waren. Integendeel, God heeft bekende voorstellingen gebruikt om onder Israël in tabernakel en tempel zich te openbaren en zijn aanwezigheid te symboliseren. Ook in ander opzicht heeft God zich in tabernakel en tempel aangesloten bij onder en buiten Israël bekende gebruiken en vormen (bouw en indeling van het heiligdom, offers en altaar, rein en onrein, enz.). En wanneer de ontoegankelijkheid van het paradijs en van de boom des levens voor de in zonde gevallen mens moet getekend worden, wordt de figuur van de cherub te hulp geroepen om die ontoegankelijkheid tot uitdrukking te brengen. En vanuit de tabernakel en de tempel en vanuit oude voorstellingen was de cherub-figuur aan de Israëliet bekend."

Als we het goed zien zijn de cherubs voor prof. Oosterhoff geen engelen, maar de is de cherubfiguur ontleend aan de oud-oosterse wereld. Dus ook hier wordt de openbaring Gods afhankelijk gemaakt van wat er vele eeuwen na de zondeval aan volksgeloof in het oosten is gaan leven.

Wanneer we blijven bij de letterlijke opvatting van wat de Schrift zegt hebben we een dergelijke afhankelijkheid van wat in de heidenwereld leefde niet nodig. Dan is juist de voorstellingswereld, die er was in het oude oosten, te zien als een verbastering van de zuivere openbaring, evenals dat met het zondvloed-verhaal het geval is.

Prof. Aalders zegt in de Korte Verklaring op Gen. 3:24, dat we onder cherubs hebben te verstaan geestelijke wezens, die behoren tot de wereld van wat wij „engelen" noemen. „Het is ons" aldus prof. Aalders verder „niet mogelijk ons

van deze hemelse wezens een enigszins nauwkeurige voorstelling te vormen, of te zeggen waardoor zij zich van andere soortgelijke engelengroepen onderscheiden. Ze hebben natuurlijk geen stoffelijke gedaante in eigenlijke zin, en wij behoeven er ons dus niet over te verbazen dat de voorstelling die de H. Schrift van hen geeft niet overal precies dezelfde is."

Verder is van belang wat prof. Aalders aan het einde van de behandeling van Gen. 3 zegt. Hij wijst er op, dat er bij andere volken sporen van een Paradijs-traditie zijn te vinden. „Ook deze Paradijs-traditie is hopeloos verminkt, maar het is toch mogelijk in haar de heugenis aan het droeve wedervaren van ons aller eerste voorouders te herkennen." Aldus genoemde hoogleraar.

B.

Voor de jeugd

BESTE JONGELUI!

Gideon 13 (Richt. 6:18, 19)

Gideon is aan het onderhandelen met zijn hoge Gast, die hem nog niet bekend is. **Aantrekkelijk** in Gideon is, dat hij met **ootmoedigheid bekleed** is. Dat komt duidelijk uit in de **aanspraak**, waarmee hij zich tot zijn Gast wendt. Want hij zegt — zie er vers 17 nog maar eens op na — „Indien ik nu genade gevonden heb in Uwe ogen..." Datgene wat Gideon tot nu toe had mogen ontvangen, dat was vrucht van genade. Dit wordt met deze woorden dan ook door Gideon erkend. Het is een te grote zaak, om aan het woord „genade" hier achteloos voorbij te gaan. Want genade toch, wil altijd zeggen, dat men hetgeen men krijgt, niet heeft verdiend. Staan wij daar ook wel eens bij stil? We zeggen het vaak zo gemakkelijk, dat alles genade is en dat we niets verdiend hebben. Maar om dit te beleven moeten we er iedere keer weer bij gebracht worden. Want ons bestaan is recht hebbend. Dat wil zeggen wij menen overal recht op te hebben. Het is tegenwoordig „in" om te spreken over „de rechten van de mens". En daarom te meer kan het z'n nut hebben, om elkander er op te wijzen, dat we tegenover God geen enkel recht kunnen laten gelden. Als het gaat om onze rechten tegenover God, dan hebben we alleen maar recht op de dood. Wie dat beleven, gaan verstaan wat genade is.

Gideon die het als „genade" erkende, wat hij door middel van deze Knecht des Heeren had mogen vernemen, wordt vanuit de beleving van de genade vervrijmoedigd om nog om meer genade te vragen. Misschien begrijpen jullie daar ook wel iets van. Als je genade hebt ontvangen, dan beleef je daarin dat er bij de Heere een volheid is, waaruit Hij genade voor genade schenkt. Dit geeft dan aan zulk een met ootmoedigheid beklede tegelijkertijd vrijmoedigheid, om nog meer van de Heere te begeren. Zie tendenze, wie dit ook leest, maar veel van de Heere te verkrijgen. Hij is geen karig God. Integendeel! Hij schenkt mild en overvloedig. Hij zegt Zelf: Doe uw mond maar wijd open en Ik zal hem vervullen.

Het door Gideon gevraagde teken wordt niet aanstonds verstrekt. Gideon die hoog opzien tot zijn Gast had, wil Hem eerst nog met een geschenk vereren. Wat hem daartoe gedreven heeft, is niet zo eenvoudig te zeggen. Mogelijk heeft hij de geschiedenis van Abraham voor de aandacht gekregen, die hem, als kenner van de historie, niet onbekend is geweest. Abraham kreeg ook eens bezoek van, naar het scheen, drie gewone mannen, die toch later bleken zeer bijzondere mannen geweest te zijn. Zou het niet door het hoofd van Gideon geflits kunnen zijn, dat hij nu ook met een dergelijk bezoek wel eens te doen kon hebben? Ik acht het niet tot het onmogelijke te behoren. Dit is zeker, dat de Heere ook ten deze de gedachten van Gideon bestuurd heeft, om alles zo te doen verlopen, als het verlopen is. Om aan zijn voornemen uiting te geven — zijn Gast op een geschenk te onthalen — zeide hij tot de Engel: **Wijk toch niet van hier**, totdat ik tot U kome, en mijn geschenk uitbreng en U voorzette. En Hij zeide: Ik zal blijven, totdat gij wederkomt, vers 18.

De Engel, of liever: de Heere, want Die was het tenslotte toch. Die met hem sprak, bewilligde dus in het verzoek van Gideon. Hieruit is op te maken, dat de Heere de tijd heeft. Hij heeft de tijd, omdat Hij de eeuwigheid heeft. Hij is eeuwig! Dit is een gedachte, die aan de gelovige

in deze onrustige tijd, rust geven kan. Het ongelooft zit altijd vol onrust, omdat het de dingen uit de hand ziet lopen. Men wil ze achterhalen en heeft daarom altijd haast. Die geloven haasten niet. Want die weten: God heeft de tijd. Alles ligt in Zijn hand en Hij zal alles wel maken. Jullie zijn gelukkig, als je in deze tijd zo het geloof in God moogt beoefenen. Want het wereldbestuur is in Zijn handen. Het is in goede handen. Het loopt Hem niet uit de handen. Daarom: Laat Hem maar besturen, waken. 't Is wijsheid wat Hij doet. Zo zal Hij het alles maken, Dat g'u verwonderen moet. De vraag is ook gesteld, waarom Gideon zijn Gast niet uitnodigde, met hem mee naar zijn huis te gaan. Dit had toch veel hoffelijker geweest, dan Hem nu daar in z'n eentje onder die eik te laten wachten? Een gedachte, waar wel het een en ander voor te zeggen valt. Doch hier is tegen in te brengen, dat we de omstandigheden, waarin Gideon verkeerde, niet uit het oog moeten verliezen. Gideons vader was een man, die de Baäls diende. En zou deze er nu van gediend zijn, wanneer Gideon met zulk een Gast aankwam? Een heel menselijke gedachte, misschien. Toch niet onmogelijk bij een mens van gelijke beweging, gelijk alle anderen, gelijk ook wij. Staat het niet in de bijbel, dat des man huisgenoten zijn vijanden zullen zijn? En als je dan eens iemand ontmoeten mag, die een vriend en metgezel is van allen die Gods Naam ootmoedig vrezen, dan kan ik mij voorstellen, dat je met zo iemand niet dadelijk naar je huis gaat, hoe gaarne je het ook zoudt willen doen. Maar je voorziet ellende, en die zoek je te voorkomen. Ik schrijf deze gedachte maar neer, omdat ik weet dat deze dingen in de praktijk van het leven geen vreemde zaken zijn. Als er nu onder de lezers zich bevinden, die hier ook weet van hebben, leer dan uit deze geschiedenis, dat er niets nieuws is onder de zon.

„En Gideon ging in en bereidde een geitenbokje, en ongezuurde koeken van een efa maal. Het vlees legde hij in een korf, en het sop deed hij in een pot, en hij bracht het tot Hem uit, tot onder de eik, en zette het neder". vers 19.

De hele handeling van Gideon zie je in dit vers als voor ogen geschilderd. Het geschenk heeft de vorm van een maaltijd. Maar dan een heel grote maaltijd. Want een efa meel heeft de inhoud van 36 liter. Hoeveel ongezuurde koeken konden daar wel niet van gemaakt worden? Hoe kan één man, want daar was het toch voor bestemd, alleen een geitenbokje verorberen? zo zou men verder kunnen vragen. Wanneer schrijfcritici met dergelijke punten in aanraking komen, dan zijn ze er gauw mee klaar. Dan hebben ze maar één antwoord: Onzin! Ik schrijf ook hierover, omdat vooral onze jonge mensen met dat soort ongeloofttheoretici in aanraking komen. Doch wees er dan van overtuigd, als men op deze wijze de dingen zoekt te benaderen, om er zich tevens goedkoop van af te maken, dat men van de hartsgesteldheid van Gideon nog maar weinig heeft begrepen, of eigenlijk: niets! Het geschenk was inderdaad groot. Te meer als we in aanmerking nemen, dat het een tijd van schaarste was. Nu dan ben je zuinig met eten. De ouderen onder ons weten daar nog wel iets van, uit de oorlogsjaren.

Doch bij Gideon geeft hier de liefde de toon aan. De liefde tot God en Zijn dienst. Want dat deze Gast, iemand was in de dienst van God, dat stond voor Gideon nu wel vast. En daar had hij nu alles voor over. Liefde rekent niet, maar geeft, offert!

Die zo zijn liefde tot openbaring brengt, vertoont daarin het beeld van God, waarnaar hij her-schapen is. Want God is enkel liefde en leeft van geven. Heeft Hij niet het allerliefste wat Hij had, gegeven, n.l. Zijn Eniggeboren Zoon? Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn Eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderven zou, maar het eeuwige leven hebbe. Doch Gode zij dank voor Zijn onuitsprekeelijke Gave!

Jongens en meisjes, kijk je eigen hart eens na. **Lijkt het op dat van Gideon?** Jullie moeten mij goed begrijpen; het is er mij niet om te doen, om jullie op een of andere manier tot geven te „dwingen". Alstublieft niet! Want als het gedwongen moet gaan, zit er geen liefde achter. Liefde laat zich altijd leiden door drang van binnen uit. Dwang komt van buiten af. Dat is opgelegd. Maar drang is de taal die het hart opgeeft. En als er nu liefde in jullie hart is, tot de Heere en Zijn dienst, dan zul je ten opzichte

daarvan niet karig zijn. Dat weet ik zeker. Daar ken ik vanuit de praktijk ook voorbeelden van. Rijke voorbeelden zelfs. Men geeft dan niet om er wat mede te ver-dienen, maar om te dienen, omdat de Heere, Die Zelf alles gaf, het zo eeuwig waard is. Als deze gezindheid des harten je niet vreemd is, dan vertoon je iets van het beeld Gods. Niet dat dit de grond is voor de zaligheid, maar het is wel een vrucht van het geloof. En aan de vrucht wordt tenslotte toch de boom gekend.

Het geschenk, dat Gideon zijn Gast voorgezet heeft, wordt door deze Gast tot het gevraagde teken omgebouwd. Doch daar hopen we een volgende keer iets van te vernemen.

P.S. We willen langs deze weg onze hartelijke groeten overbrengen aan onze lezers overzee. Vanuit Canada mochten we een paar brieven ontvangen, die getuigden van instemming en zegen. Dat heeft ons goed gedaan. Het was voor ons een bewijs, dat onze arbeid niet ijdel is. Men is ook dáár van de noodzaak van ons blad „Be-waar het Pand” overtuigd, zelfs tot in de domineeswereld toe. Men zou, zo schreef men ons, z'n best doen, om nog wat abonnees te winnen. We zien belangstellend uit en hopen dat onze vrienden hier in Nederland er door geaktiveerd zullen worden, om ook nog eens een abonnee aan te brengen. Onze volijverige administrateur zit al gereed om, zo nodig, dadelijk ons blad te sturen. Ontvang weer de hartelijke groeten van jullie aller vriend,
Ds. H. C. v. d. Ent.

Boekbespreking

Dr. H. F. Kohlbrugge DE EENVOUDIGE HEIDELBERGER - Uitgeverij T. Wever, Franeker.

Dit boek bevat catechismuspreken, benevens enige schetsen van preken over onze Heidelbergse. Een en ander is met zorg verzameld en vele jaren geleden voor het eerst uitgegeven. Nu verscheen de 4e druk. Niet ten aanzien van alle zondags-afdelingen en vragen is er een preek of schets. Over zondag 1 handelen ongeveer 100 blz. in verschillende preken en schetsen.

Kohlbrugge was een prediker, die zelf gekomen was tot de enige troost in leven en sterven. Hij dacht niet hoog van zichzelf. Op blz. 9 noemt hij à Lasco en dan zegt hij: „Wij hebben nog van hem het onvergelykelijke formulier van het Heilig Avondmaal en het formulier van de Heilige Doop, dat de geheele Boodschap van het Evangelie omvat. Dit is een formulier van zoo hoog gehalte, dat ik graag al mijn preeken zou inruilen voor dit éene Formulier! (hoewel ik zeer goed weet Wie mij gezonden heeft en Wie mij de prediking geeft).”

Hij had hoge waardering voor de Heidelberger Catechismus. Hij zegt op blz. 113: „Zijn het menselijke of goddelijke waarheden, die in dat boek staan? Voorzeker goddelijke, dat heb ik zelf aan mijn ziel ervaren. En het is nog geen mensch gelukt, Gods waarheid beter en duidelijker uit te leggen dan het in de Heidelberger Catechismus gedaan is.”

In het Woord vooraf lezen we nog, dat Kohlbrugge op zijn sterfbed sprak: „De Heidelbergse, de eenvoudige Heidelbergse, houdt daaraan vast, kinderen”. Dat is een goede raad, die ook wij ons ter harte moeten nemen.

We kunnen dit werk van harte aanbevelen. Het is keurig uitgegeven. De omvang is 472 pagina's. De voorintekenprijs is f 24,50 (geldig tot 15 dec. 1973). Daarna kost het werk f 29,50. B.

C. H. Spurgeon DE WONDEREN VAN DE HEILAND - Uitgeverij T. Wever, Franeker.

Gelijktijdig met De Gelijkenissen van de Heiland zag dit werk opnieuw het licht, ook in 4e ongewijzigde druk. We lezen op de achterzijde van de omslag van een verbetering, vergeleken bij de vorige druk. Het formaat is groter (17½ x 24½ cm), het papier witter en daardoor ook de tekst beter leesbaar geworden, wat met name de oudere lezers prettig zal aandoen. De omslagen van beide werken zijn verlucht met kleurenreproducties naar originele aquarellen van de bekende Engelse schilder en Bijbel-illustrator Harold Copping.

Wat de inhoud van het werk betreft kunnen we kort zijn. Spurgeon is onder ons bekend genoeg. Hij leeft nog nadat hij gestorven is in zijn werken voort en kan zo nog velen tot zegen zijn.

We worden telkens getroffen door wat hij zegt en door de wijze waarop hij dit doet. Laten we een enkel voorbeeld noemen. Op blz. 185 schrijft hij over de slagen van de consciëntie en dan vervolgt hij: „Gij spreekt,” zegt er iemand, „als een man, die er alles van weet.” Het weten? Ik heb er jaren geleden toen ik nog een kind was, kennis mede gemaakt; en nacht noch dag kon ik aan de pijnen van die vreselijke gelslagen ontkomen. O wat heeft de consciëntie mij ge-

pijnid, en nergens kon ik rust vinden, totdat ik op zekeren tijd de Goddelijke stem hoorde, die zeide: „Wendt u naar Mij toe, en wordt behouden, alle gij einden der aarde; en toen borg de consciëntie haar karwats op, mijn wonden werden verzacht met hemelschen balzem, zoodat zij ophielden pijn te veroorzaken, en ik was blijde! O hoe mijn hart uitriep: „Halleluja!” waar ik Jezus aan het kruis zag! Toen verstond ik het, dat God de volle wraak voor mijn zonde op Zijn geliefden Zoon had doen nederdalen. Die Zijn rug voor de striemen had ontbloot, en op Zich had genomen de straf voor mijn zonde te dragen. Toen sprong mijn hart op van vreugde. Gij merkt op, dat ik steeds de leer der plaatsbekleding predik. Dat kan ik niet nalaten, omdat het de eenige waarheid is, die mij troost verschafte. Ik zou nooit uit den kerker der wanhoop geraakt zijn, zoo die groote waarheid der plaatsbekleding niet bestaan had. Tot zover de schrijver.

Het boek heeft een omvang van 514 pagina's. De intekenprijs is 27,50 (geldig tot 15 dec. 1973). Daarna kost het werk f 32,50.

VAKANTIE OP HET WIJDE WATER door T. MATEBOER.

Drie jongens brengen hun zomervakantie op de meren in Friesland door. Ze komen uit Christelijke gezinnen, gaan zondags naar de kerk, maar hebben geen bijbel, wel een vaarreglement aan boord. Dit valt te meer op, omdat de schrijver twee van de drie jongens als serieus voorstelt. De jongens hebben allerlei ervaringen, waarvan sommige wel een beetje onwaarschijnlijk aandoen. Jongens zullen het zeker mooi vinden. B.

PRUMMELTJE door A. Vogelaar - van Amersfoort - Uitgeverij De Banier Utrecht.

Het gaat hier over 3 kinderboekjes van ongeveer 30 blz. elk. Ze zijn getiteld Prummeltje de vodde-man, Prummeltje heeft een plan en Prummeltjes Kerstfeest. Het zijn aardige boekjes, waarin Prummeltje de hoofdpersoon is. Leuk voor kinderen. De boekjes kosten f 2,35 per stuk. B.

OVER ALLE GRENZEN, door M. C. Capelle - Uitgeverij De Banier, Utrecht.

Dit boek geeft 30 zendingsverhalen, die goed verteld zijn en onze belangstelling opwekken. We worden in gedachten verplaatst naar allerlei gebieden in de wereld, waar nog het heidendom enz. heersen, maar waar nu het evangelie gebracht wordt. We krijgen zo enig inzicht in de moeilijkheden en mogelijkheden, die er op dit gebied zijn. De prijs van dit boek in geplastificeerde band is f 7,90. B.

Bent U te zwaar?
Bestel dan onze
doeltreffende en
veilige

VERMAGERINGS-KRUIDEN

Kuur voor een
maand f 8,50
(verzendskosten
inbegrepen)

Drogisterij SIKKING

Barvevoetstraat 5
Haarlem
Telefoon 023-312882
Giro 190609

Binnenkort verschijnt een boek met preken, welke zijn uitgesproken door

Ds. M. BAAN

in leven Christelijk Gereformeerd Predikant

Prijs tot 26 februari 1973 f 16,—
Prijs na 26 februari 1973 f 17,50

148 pagina's - Gebonden - Franko huis
Beperkte oplage

STICHTING PROTESTANTS PERIODIEKE PERS

Amstelkade 26, Uithoorn, Tel. na 5 uur 02975 -
61555. - Ook bij de boekhandel verkrijgbaar

Hardinxveld - Giessendam

Het bestuur van de Koningin Wilhelminaschool vraagt

2 ONDERWIJZERESSEN

voor vast of tijdelijk.

(Evt. voor een gedeelte van de week is ook mogelijk).

Examenkandidaten kunnen ook solliciteren.

Komt u vrijblijvend onze nieuwe school bezichtigen. Reiskosten worden vergoed.

Inl. bij en sollicitaties aan: J. W. de Graaf, h.d.s., Groot Veldsweer 59, Hardinxveld-Giessendam. Tel. 01846 - 4383, b.g.g. 4053.

NOG VOOR DE OUDE PRIJS: ALS DRUPPELEN OP HET KRUID

200 kostelijke overdenkingen van meer dan 30 oudvaders, o.a. Augustinus, Brakel, Calvijn, v. d. Groe, Teellinck, Ursinus enz.

111 bladzijden Prijs f 7,—

Zeer geschikt als dagboekje. Handige attentie om present te geven. Ook geschikt voor uitdeling in aantallen; hiertoe kan een exemplaar op zicht verstrekt worden.

„De stukjes zijn soms troostrijk, bemoedigend of opwekkend, maar altijd leerzaam. Er wordt wel eens gezegd van de oude schrijvers: veel geprezen maar weinig gelezen. Op deze manier zijn ze echter voor iedereen het lezen waard” („Daniël”)

Uitgave van: **STICHTING REFORMATISCHE PUBLIKATIE, Postbus 670, Apeldoorn**

Telefoon 05760 - 15202 - Giro 159 99 99

(Ook verkrijgbaar bij de onder ons bekende boekhandelaren).

Het adres voor al Uw

GOEDE BOEKEN

lees- en prekenboeken, bijbels (uitsluitend statenvertaling) en psalmboekjes is

G. KOOL

Stationssingel 50 - Veenendaal
Telefoon 08385 - 13978 - Postbus 177

(Uw bestelling ongefrankeerd: antwoordnummer 77)

Voor bijbels, boeken en muziek

Is **LINDENBERG** uniek!

Grote voorraad

Snelle levering,

ook van de allernieuwste uitgaven

LINDENBERG'S BOEKHANDEL

Slaak 8 (postbus 4209)

ROTTERDAM-16

Telefoon 010 - 12 89 34

Voor al uw boeken, bijbels en psalmboeken

BELEEFD AANBEVELEND

Boekhandel Van Leeuwen

POSTBUS 39, URK

TELEFOON 05277 - 1783

NA 6 UUR TEL. 05250 - 1531